

Başkanlık sistemi tartışmaları merhum Turgut ÖZAL'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra güncellik kazanmıştır.Cumhurbaşkanı olarak yürütme yetkilerinin azaldığını gören Turgut ÖZAL başkanlık sisteminin Türkiye'de siyasi karar alma mekanizmasını daha hızlı ve etkin bir hale getireceğini belirtmiştir.Başkanlık sisteminin Türkiye'de böyle bir rolü nasıl oynayacağı hiçbir zaman açıklanmamıştır.Başkanlık sisteminin,yürütmenin yetkilerini artırıp tek elde toplanacağı için,Devlet yönetiminde keyfiliği artırması daha da olası görünmektedir.Osmanlıdan gelen tarihsel geleneğimiz de buna uygundur.Başkanlık sistemi demokratik ülkeler arasında bütün kurumlarıyla sadece Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanmıştır.Fransada ise yarı-başkanlık sistemi söz konusudur.Bu iki ülkenin demokratik kültür ve kurumlaşma düzeyleri demokratik sistemin temel özelliği olan güçler ayırımını korumada etkili olacaktır.Ancak demokratik kültür ve kurumlaşmanın gelişmediği Latin Amerika ülkelerinde ise başkanlık sistemi otoriter,keyfi ve yolsuzluklarla iç içe yönetimlere dönüşmektedir.Stephan ve Stach(1993)tarafından yapılan karşılaştırmaları çalışmada parlamenter demokrasilerin ekonomik ve toplumsal yeniden yapılandırma ve demokratik gelişme için başkanlık sistemine göre daha elverişli olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmaya

göre 1979-1989 yılları arasında dünyada demokrasi ile yönetilen 43 ülke vardır.Bu ülkelerden karma nitelik taşıyan İsviçre ve Finlandiya dışarıda bırakılırsa 34 ü parlamenter demokrasi, ikisi yarı başkanlık sistemi ve beşi ise tam başkanlık sistemi ile yönetilmekteydi.Parlamenter demokrasiler,başkanlık sistemlerine göre üç kat daha fazla süreklilik kazanma şansına sahip iken,başkanlık sistemlerinde askeri darbe olası parlamenter demokrasilere göre iki kattan fazladır.

Yukarıda

değerlendirmeden ortaya çıkan sonuç başkanlık sisteminin kendi başına bir çözüm oluşturmadığıdır.Aksine siyasi tıkanıklık nedenlerinin başkanlık sisteminde yapısal olarak daha fazla olduğudur.Siyasi tıkanıklık parlamenter sistemi benimsemiş Türkiyede var olduğu gibi,Başkanlık sistemini benimsemiş Latin Amerika ülkelerinde emvuttur.O zaman siyasi tıkanıklığın kaynağını tespit etmeden önce,siyasi partilerin kaynağını yani oligarşik yapılanmaları ve kaynağını sivil toplum örgütlenmesinin yetersizliğinden alan güçlerdir. Gerek Türkiye'de ve gerekse Latin Amerika ülkelerinde liderin mutlak kontrolünde olan güçlü parti örgütü ön plana çıkmaktadır.Latin Amerika ülkelerinde parti örgütünün belirlediği başkanın,yetkilerini keyfice ve kendi çıkarları doğrultusunda kullanması mümkün olabilmektedir. Türkiye'de ise lider ve liderin yakın çevresi karar vermede belirleyici olmaktadır.Yani sorun başkanlık sistemi ile çok parti sistemi ile yakından ilgilidir.Ülkemizde siyasi tıkanıklığın vardığı boyut ile tıkanıklığı açmak ve özlenen değişimi gerçekleştirmek isteyen bazı aydınlarımızı yakın tarihimizi incelenip çözümlenmesine doğru itmiştir.Fransa ve İtalya örneklerinden esinlenen " ikinci cumhuriyetçiler"siyasi tıkanıklığın temelini Cumhuriyetin kuruluş yıllarına götürmektedir. Gelişmiş toplumlarda burjuvazi,bireyi girişimciyi öne çıkaran liberal demokrasiyi savunurken,Türkiye'de burjuvazi demokrasiyi,kendi lehinde olması kaydıyla,rantı tarım kesimi ve sendikalı işçilerle birlikte paylaşma biçiminde algılamıştır.Demokrasinin gelişmesi yerine askeri-sivil bürokrasiyi destekleyerek,bu kesimlerin öncülüğünde rant paylaşımında daha büyük pay paylaşımını yeğlemiştir.Türkiye'de siyasetin ranta dayanmasıdır.Bu tarihsel gelişmeyi de Cumhuriyetin kurucularına borçludur.Askeri-Sivil bürokrasi egemenliği sadece bir sonuçtur.Askeri-Sivil bürokrasi egemenliğinin temelinde siyasi tıkanıklık yatmaktadır.